

Barsebäck återigen på agendan

En komparativ argumentationsanalys
av debatten i danska och svenska medier kring
stängningen av Barsebäck

Henrik Halvordsson
Peter Svane

Abstract

Den 4 oktober 2004 beslutade socialdemokraterna i Sverige och dess samarbetspartier i kärnkraftsfrågan att Barsebäck skulle stängas under 2005. Beslutet startade en mediedebatt i både Danmark och Sverige kring kärnkraften som tidigare varit död. Med en komparativ argumentationsanalys har vi studerat två danska respektive två svenska dagstidningar för att jämföra debatten mellan länderna. Sverige och Danmark har olika demokratiska utgångspunkter i frågan om Barsebäck. Skillnaden är att svenskarna är inkluderade i demos medan danskarna står utanför i denna bemärkelse. Detta trots att man påverkas av det svenska beslutet. Utifrån materialet har vi identifierat fem olika argumentationstyper som dominerar dagordningen: miljö-, ekonomi-, säkerhets-, elförsörjnings- och demokratiargument. Komparationen visar på en del likheter framförallt utifrån miljö- och elförsörjningssynpunkt. Men även på olikheter, framförallt i synen på säkerhets- och ekonomiargument. Man har dessutom p.g.a. demosinklusionen ett betydligt större intresse för demokratin på den svenska dagordningen.

Nyckelord: Barsebäck, Demos, Agenda, Argument, Medier

Innehållsförteckning

1	INLEDNING	2
1.1	SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNING	2
2	TEORI	3
2.1	ROBERT A. DAHLS DEMOKRATIPERSPEKTIV	3
2.2	AGENDA-SETTING	5
2.2.1	<i>Dagordningens första nivå</i>	5
2.2.2	<i>Dagordningens andra nivå</i>	6
2.3	MAKTENS ANSIKTEN	7
2.4	KRITIK AV DET TEORETISK PERSPEKTIV	8
3	METOD	9
3.1	MATERIAL OCH URVAL	10
3.1.1	<i>Jyllands-Posten</i>	11
3.1.2	<i>Berlingske Tidende</i>	11
3.1.3	<i>Dagens Nyheter</i>	11
3.1.4	<i>Sydsvenska Dagbladet</i>	12
3.1.5	<i>Källkritik</i>	12
4	RESULTAT	13
4.1	SAMMANHANGET	13
4.2	RESULTAT UTIFRÅN DE DANSKA TIDNINGARNA	13
4.2.1	<i>Miljöargument</i>	13
4.2.2	<i>Ekonomiska argument</i>	14
4.2.3	<i>Säkerhetsargument</i>	15
4.2.4	<i>Elförsörjningsargument</i>	15
4.2.5	<i>Demokratiska argument</i>	16
4.3	RESULTAT UTIFRÅN DE SVENSKA TIDNINGARNA	16
4.3.1	<i>Miljöargument</i>	16
4.3.2	<i>Ekonomiargument</i>	17
4.3.3	<i>Säkerhetsargument</i>	18
4.3.4	<i>Elförsörjningsargument</i>	19
4.3.5	<i>Demokratiargument</i>	19
5	ANALYS	21
5.1	ANALYS UTIFRÅN ROBERT A. DAHLS DEMOKRATIPERSPEKTIV	21
5.2	ANALYS UTIFRÅN AGENDA-SETTING	23
5.3	ANALYS UTIFRÅN MAKTENS TRE ANSIKTEN	25
6	SLUTDISKUSSION	26
6.1	FRAMTIDA FORSKNING	28
7	REFERENSLISTA	29

1 Inledning

Vi har under de senaste månaderna arbetat med vår uppsats om 2004 års beslut att stänga Barsebäck och hur den mediala rapporteringen har sett ut i danska och svenska tidningar. Kärnkraftverket i Barsebäck har under en period på trettio år varit mycket omdiskuterat i både Sverige och Danmark. I Danmark har det under hela perioden funnits ett starkt motstånd mot Barsebäck och dess placering gentemot Danmark. I Sverige har åsikterna kring Barsebäck gått igenom flera faser. Efter folkomröstningen 1980 då man röstade för en avveckling av kärnkraften har man idag en något mer positiv bild av kärnkraften och dess fördelar. Vilka konsekvenser dessa åsikter kan tänkas ha på den mediala och politiska debatten menar vi är av intresse utifrån ett komparativt perspektiv. Debatten kring Barsebäck är av hög komplexitet, vilket gör mediernas roll som påverkande faktor mycket betydelsefull. Situationen är dessutom speciell i den bemärkelse att Sverige har makt över en fråga som även påverkar Danmark i stor utsträckning. Genom att Danmark inte har någon politisk makt i frågan om Barsebäck så får de istället försöka att indirekt påverka det svenska beslutet.

1.1 Syfte och frågeställning

Utifrån våra inledande tankar är det naturligt för oss att utgå ifrån en empirisk frågeställning och tillvägagångssätt. Tanken med detta val är att se hur mediadebatten ser ut och kan förstås. Vårt syfte är att se hur demokratisk tillhörighet, dagordningens utveckling samt olika maktperspektiv kan tänkas påverka debatten kring beslutet att stänga Barsebäck i svenska och danska medier.

Vår *frågeställning* är följande:

- Hur ser argumentationen ut i danska respektive svenska medier efter 2004 års beslut att stänga ner Barsebäck?

Vi hoppas att denna frågeställning tillsammans med våra teoretiska och metodiska utgångspunkter skall på ett bra sätt kunna skapa en större förståelse och inblick i argumentationen om stängningen av Barsebäck i Sverige och Danmark.

2 Teori

2.1 Robert A. Dahls demokratiperspektiv

Robert A. Dahl är en av företrädarna till den pluralistiska demokratiteorin. Pluralismen definierar demokrati utifrån det man i västvärlden benämner demokrati, dvs. de institutioner och bruk som präglar en liberal demokrati (Held 1997:259). En grundförutsättning för demokratisk jämvikt och en gynnsam politisk utveckling för pluralisterna är att det finns skilda konkurrerande intressen (ibid. s. 249). Genom konkurrens mellan politiska aktörer skapas folkets makt då de demokratiskt valda måste se till folkets intressen för att kunna bli omvalda och inte förlora sin politiska maktposition. Dahl ansåg att alla som är underställda en stats lagar ingår i demos, och är de som bör inkluderas till denna grupp, mer om demos följer längre ner i texten (Dahl 1989:192). Grundantagandet kan därmed sägas vara att en politisk ordnings beslut skall fattas av dem som är underställda besluten.

I en modern demokrati som av Dahl ofta kallas för en polyarki, menar han att makten skall vara utspridd och inte samlad på ett fåtal ställen. Det är många olika typer av samhällsgrupper som delar på makten och idkar byteshandel med den. Det är således en mängd olika koalitioner som påverkar politiken (Held 1997:254). Politiska beslut blir härmed någon form av skiljedomare mellan olika gruppers konkurrerande krav. ”Till den demokratiska beslutsprocessen hör alltså att ständigt kohandla med och tillmötesgå krav från ganska små grupper, även om man förstås inte kan vänta sig att alla intressen ska kunna tillfredställas helt och hållet” (Held 1997: 252).

Utifrån Dahls sätt att se på människan i samhället så har alla människor i grund och botten samma moraliska rätt att välja själva, ta ställning samt ta eget ansvar och vi skall utifrån samhället också behandlas utifrån detta synsätt (Strömbäck 2000:26). Utifrån denna syn skapar Robert Dahl sex stycken minimikriterier för demokratin som måste vara uppfyllda i demokratiska länder (Strömbäck 2000:27f).

- Valda makthavare. Kontrollen över den politiska makten skall ligga hos makthavarna som är valda av medborgarna.
- Fria rättvisa och återkommande val. De styrande skall väljas i fria, rättvisa och återkommande val.
- Yttrandefrihet. Alla medborgare skall fritt och utan risk för straff kunna uttala sig i politiska frågor och kring de politiska makthavarna.
- Tillgång till information. Medborgarna i en demokrati skall obehindrat från politiker kunna skaffa den information de vill ha och anser sig vara i

behov av. Informationsmonopol får ej råda, istället skall tillgången präglas av pressfrihet och förhindrande av censur.

- Förenings- och gemenskapsfrihet. Medborgarnas fria rättighet att bilda föreningar och organisationer. Även om föreningarna måste följa gällande lagar så har staten ej rätt att styra deras utveckling i en bestämd riktning.
- Inkluderande medborgarskap. Staten har ej rätt att ta ifrån folk dess medborgerliga rättigheter, så som att rösta och att delta i de demokratiska processerna. Därmed är rätten till de fem ovanstående punkterna inget som staten kan ta ifrån en medborgare i ett land.

I denna studie kommer tre av dessa kategorier i första hand att beröras. Det är kategorin om yttrandefrihet, tillgång till information och dessutom det inkluderande medborgarskapet.

I alla tider har man diskuterat vilka som tillhör medborgarna i en befolkning och därmed har rätt till de demokratiska rättigheterna och skyldigheter som medföljer medborgarskapet. Genom historien har man här urskilt vissa grupper från demos, däribland kvinnor, människor med låg utbildnings- och inkomstnivå. Dahl menar att det problematiska i frågan beror på att dessa indelningar sker efter tillfälliga uppfattningar på den aktuella platsen i en viss tid. ”Man skulle kunna hävda att varje bedömning av vilka som bör räknas in i demos bygger på tillfälliga och ofta primitiva, historiska uppfattningar – något som inte duger som grund för generella principer. Medborgarskap skulle alltså helt och hållet betingas av omständigheter som inte kan anges i förväg” (Dahl 1989:342). Därmed blir också de framtida uppfattningarna kring demos och vilka som bör inkluderas här allt svårare att förutsäga. Att inkluderas och att med rätta tillhöra ett lands demos är att tillhöra det demokratiska styrets subjekt. Att ingå i den demokratiska statens sammanslutning innebär i sig att man har rättigheten att påverka besluten i staten samt att man är skyldig att acceptera de demokratiska beslut som fattas av demos och tvärt om. ”Demos skall omfatta alla vuxna medlemmar som är underkastade sammanslutningens bindande beslut” (Dahl 1989:186). Problem som kan uppstå vid inkluderandet i ett demos är t.ex. vilka som skall ha rätt att inkluderas samt till vilken nivå statsmakten har rätt att kontrollera nationens demos. Exempel på exklusion av befolkning från demos är barn och i många fall även till exempel kriminella. Exkluderande av detta slag är något varje enskild nation gör enligt Dahl. (Goodin & Pettit 1997:115-117). Vidare menar Dahl i denna fråga att en vuxen som är underställd ett styre och dess lagar bör också vara kvalificerad till att ingå i demos och den demokratiska processen. Som berördes ovan så kan man säga att skyldigheterna och rättigheterna här hör ihop och förutsätter varandra i demokratin.

Robert Dahl talar om demokratins tre transformationer, från fåtalsvälde till mångvälde, till nationalstaten och nu till demokratins internationalisering. Dahl tror att den nationella självständigheten i framtiden kommer att urholkas vilket kommer att begränsa statsmaktens egenbestämmande över viktiga beslut. Dahl är i dessa fall mycket skeptisk till om den demokratiska ordningen kan bibehållas utifrån hans sätt att se på demokratin, istället tror Dahl att den demokratiska processen blir ännu svagare än i nuvarande demokratier. Han har helt enkelt

väldigt svårt att se hur en internationell organisation skall kunna vara demokratisk (Dahl 1989:349ff). Nya problem uppstår dessutom oftare idag som ifrågasätter nationalstatens suveränitet då besluten som tas av ett demos får någon form av påverkan på ett annat demos utan att denna sammanslutning har någon demokratisk makt över frågan. Det är också en av de främsta förklaringarna till den utvecklingen som Dahl är rädd för. Dahl menar att det finns en balansgångs-problematik i denna fråga, dels problemet ovanstående, men även i motsatt riktning då demokratin blir allt för liten och därmed inte kunna göra någon effektiv påverkan trots hög grad av demokratisk ordning (Demokratiutredningen 1999:59ff). Vad som är det viktigaste att uppnå för ett demos blir också betydligt mer problematiskt då det sträcker sig över nationsstatens gränser. Det kan mycket väl tänkas vara som så att dessa olika sammanslutningar har olika intressen i samma fråga. ”I takt med att antalet individer och mångfalden intressen ökar, blir begreppet det allmänna bästa, eller allmänintresset, allt mer problematiskt” (ibid. s. 66). Oavsett denna mångfald av intressen och internationell påverkan så är staten mycket viktig enligt Dahl för att behålla strukturen, sätta agendan samt att de tar avgörande besluten inom nationen. ”A people that alienates its final control over the agenda and decisions of the government of the state runs a very high risk of alienating its final control over other important associations as well” (Goodin & Pettit 1997:125).

2.2 Agenda-setting

Den ursprungliga hypotesen bakom teorin om mediernas dagordningsställande funktion, (på engelska agenda-setting), blev formulerad av McCombs och Shaw och lyder så här: ”The mass media set the agenda for each political campaign, influencing the salience of attitudes toward the political issues” (McCombs & Shaw 1972:177). Även om agenda-setting teorin formulerades för över trettio år sedan, och har rötter ända tillbaka till Lippmans klassiska verk, *Public Opinion* (1992), är det fortfarande ett livskraftigt och mycket giltigt paradigm (Strömbäck 2001:146). Var enda dag upplever man hur den politiska opinionsbildningen blir förmedlad genom medierna och vidare ut till samhällets medborgare. Agenda-setting teorin är fortfarande på agendan!

2.2.1 Dagordningens första nivå

Dearing och Rogers utvecklade i deras bok *agenda setting* (1996), en viktig uppdelning av olika dagordningar, utifrån den existerande teorin, där det huvudsakligen fokuserades på förhållandet mellan medierna och publiken. De identifierade tre olika dagordningar: mediernas, medborgarnas samt den politiska dagordningen, vilka utan tvekan är beroende av och påverkar varandra. (Dearing & Rogers 1996:8). Uppdelningen, men samtidigt dess täta förhållande, mellan medier, medborgare och politik kännetecknar den nya agenda-setting teorin

samtidigt som den också karaktäriserar den konkreta situation som diskuteras i denna studie.

Den 4 oktober 2004, hamnade kärnkraftverket Barsebäck på dagordningen i Sverige och Danmark ännu en gång! Barsebäck intåg på medieagendan kan ses som en konsekvens av ett kontroversiellt politiskt beslut om att stänga kärnkraftverket. Dearing och Rogers beskriver dagordnings sättandet som uppmärksamheten kring mediernas politiska roll: "Agenda-setting is a political process in which the mass media play a crucial role in enabling social problems to become acknowledged as public issues (Dearing & Rogers 1996:22). Samspelet eller kampen mellan politikerna och medierna fyller en otroligt viktig funktion i agenda-setting teorin, speciellt för den politiska agendan som "brukar" medierna som kommunikationskanal. Omvänt är medierna beroende av politikernas information för att kunna skapa nyheter. Detta kan liknas vid Lars Gustafssons (1989) erkända dagordningsbegrepp, "problemformuleringsprivilegiet", vilket gäller rättigheten till att definiera vad som egentligen är det problematiska i en konkret politisk situation. Massmedierna får i denna situation som kommunikationskanal mellan politikerna och medborgarna ett stort inflytande på, och makt över vilka politiska frågor som blir viktiga i "vanliga" människors verklighet (Nord 1997:135). Med mediedagordningen som mittpunkt försöker agenda-setting teorin ideellt sett att ge en överblicksbild av vilka problem samhället prioriterar. Dagordnings sättandet kan därför sägas att vara en politisk process i brett förstånd som ideellt sett säkrar en viss koordination av samhällets (medborgarnas, politikernas) intresse för tidens viktigaste ämnen.

Agenda-setting eller dagsordnings sättande, som teoretiskt perspektiv fokuserar på vad man kan kalla för mediernas makt till viss del. Med detta menas, att medierna inte har någon kontroll över vilka åsikter människor har i olika frågor, men istället påverkar vilka frågor människor skall ha åsikter kring (Nilsson i Bengtsson 2001:157). Det har dock i nyare agenda-setting forskning också blivit frågor ställda fokuserade på hur människor tänker på de frågor som presenteras av medierna, vilket beskrivs som agenda-setting teorins andra nivå (Dearing 1998:127).

2.2.2 Dagordningens andra nivå

Agenda-setting teorins andra nivå kommer fram i samband med nyare forskning av bl.a. McCombes, Shaw och Weaver (1997), Dearing (1998). På denna nivå handlar det inte bara om vilka ämnen som kommer på dagordningen, utan mer om hur dessa ämnen omtalas och beskrivs. Detta kan ses som en vidareutveckling av det tidigare nämnda problemformuleringsprivilegiet. Uppmärksamheten riktas mot mera diskursiva aspekter av agenda-setting, som mediernas vinklingar, tolkningar och språk om ett bestämt ämne. Det finns här flera begrepp som inte går att undvika, bl.a. *priming* och *framing*, som försöker att förklara hur medierna och medborgarna agerar på dagordningens andra nivå. Priming innebär att medierna väljer att fokusera på vissa saker och inte andra, vilket bidrar till att aktivera och framhäva vissa delar av människors kognitiva scheman i deras medvetanden

(Strömbäck 2001:208). Framing kan grovt översättas till att ”inrama något”, eller att forma problemet eller nyheten. Det centrala för framing, är hur medierna formar olika problem eller beskrivanden av verkligheten och hur dessa visualiseringar påverkar medborgarna och mediekonsumenterna i deras framställningar av verkligheten (Strömbäck 2001:216). Ghanem (1997), sammanfattar agenda-setting teoriens andra nivå på ett mycket precist och korrekt sätt, där hypotesen är, att: ”the way an issue or other objects is covered in the media (the attributes emphasized in news) affects the salience of that object in the (public)agenda” (Ghanem 1997:4) Således handlar agenda-setting teoriens andra nivå inte bara om vilka ämnen som kommer på dag-ordningen, men också om vilken betydelse medierna ger olika ämnen.

Skillnaden mellan de två nivåerna är inte stor, men den finns! Det finns dock en gemensam bakomliggande faktor, som förekommer inom hela teoriens utveckling, vilket är frågan om makt. Agenda-setting teoriens helhet med två nivåer och tredelning av agendan är kanske inte så långt från Lippmans triangulära förhållande som en aning metaforiskt beskrivs så här: ”Det finns en verklighet, det finns bilder af verkligheten och det finns de handlingar och reaktioner som följer av våra bilder av verkligheten (Strömbäck 2000:153). Makt blir en dominerande faktor och bör därför diskuteras i förhållande till agenda-setting teorien.

2.3 Maktens ansikten

Makt är utan tvekan ett av samhällsvetenskapen mest centrala och omdiskuterade begrepp. En erkänd definition har gjorts av Olof Petersson (1993) som indelar makt i tre dimensioner, eller tre ansikten. Maktens första ansikte kan beskrivas som den synliga makten, den utövas av de politiska beslutsfattarna innanför de konstituerade och legitima organiserade ramarna (Strömbäck 2000:54). Maktens andra ansikte handlar om makten över vilka frågor som kommer på den politiska dagsordningen, och därmed blir aktuella för maktens första dimension. Medierna spelar en huvudroll i maktens andra dimension, med deras betydande makt över medborgarnas dagordning. Förhållandet mellan de två dimensionerna skall inte ses ur ett tidsperspektiv, där den ena följer den andra, men snarare i graden av synlighet. Utkanten av maktens första ansikte kännetecknas av synlighet och konkretion, medan slutpunkten i maktens andra ansikte karaktäriseras av osynlighet och abstraktion (Strömbäck 2000:54). Det sista och tredje ansikte handlar om makten över de tankeprocesser som skapar grundlagen för hur vi uppfattar och påverkas av den verklighet vi lever i. Det tredje ansiktet, har en tät förbindelse med det Lars Gustafsson tidigare nämnda begrepp, ”problemformuleringsprivilegiet” och agenda-setting teoriens nyare utveckling. Maktens olika ansikten kan utifrån agenda-setting teorien, enkelt och precist förklaras så här: ”Formulerat i makttermer, handlar det om hur maktens första ansikte – det politiska beslutsfattandet – påverkas av maktens andra och tredje ansikte – makten över den politiska dagordningen och makten över tanken” (Strömbäck 2000:154).

2.4 Kritik av det teoretisk perspektiv

Utifrån Robert Dahls tänkande kring internationaliseringen och värdet av den nationella självständigheten kan man fråga sig om det verkligen är av värde att så hårt hålla sig fast vid detta tänkande om man vill värna om den demokratiska ordningen. Flertalet beslut som tas idag av ett demos påverkar även starkt andra. Dahl talar om att i de fall man påverkas av och förväntas följa de beslut som tas så skall man också ha demokratisk makt att påverka. Dessa två vis att se på konflikter över nationsgränser finner vi svår att föra samman. Istället finns det stor risk för att ett demos som har en makt över ett annat då deras beslut har en stark påverkan på den andra gruppen trots att den andra gruppen i fråga inte har någon demokratisk makt i frågan då de befinner utanför nationsgränserna för beslutsfattandet. Även om Dahls demokratiteori ägnar mycket tid åt denna fråga och dessutom tycks lösa problemet på ett relativt gott sätt så är ovanstående problem ett problematiserande av det hela som bör tas på allvar och reflekteras kring.

När det gäller dagordningen är det viktigt att tänka på att hela dagordningsprocessen inte skapas och byggs upp i ett slags debattvakuum. Personliga erfarenheter och andra kontakter, samt begivenheter från omvärlden, bidrar givetvis till att förklara vissa delar av de politiska prioriteringar som görs varje dag. Det samma gäller för processen i medie- och medborgardagordningen. (Nord 1997:134). Detta fokuseras det också på i de modeller där man försöker att förklara agenda-setting teorin, men kommunikationen mellan de olika dagordningarna präglas av ”pilar” som endast går åt ett håll. Vi menar att det kan ställas ett stort frågetecken vid denna syn på envägskommunikation, där det bl.a. antas, att medborgarnas dagordning inte skulle ha möjlighet till att påverka mediedagordningen.

3 Metod

I vår studie har vi valt att göra en argumentationsanalys med fokus på det beskrivande framför värderande av argumentationen och dess beståndsdelar. Argumentationsanalysen är en komparation mellan Sverige och Danmark och kommer därmed också att ha en hel del inslag av den komparativa analysen i form av vilka olika argument som är i fokus och hur skiljer de sig åt mellan nationerna utifrån dess förutsättningar och utgångspunkter.

”Argumenterar gör man när det finns plats för mer än en mening om hur något är eller borde vara, eller vad man själv eller andra ska göra”(Hellspong 2001:109). Syftet med argumentationsanalysen är att studera vilka motiv eller grunder, texter ger för att påverka mottagarens uppfattning. Detta kan både vara förstärkande och försvagande motiv, för helhetsbilden. Man talar här om *pro-argument* som är ett argumenterande för någonting och *contra-argument* som är emot eller att försvaga ett pro-argument. En text innehåller ofta flertalet av båda dessa typer av argument och uppdelningen är i första hand för att se hur olika sidors argument ser ut gentemot varandra. (Bergström & Boréus 2000:101ff). Det material som används i vår studie präglas av många olika argument både för och emot stängningen av Barsebäck, vilket bör betecknas som den primära *argumentationsfrågan*. Man kan säga att det alltid finns en argumentationsfråga som diskussionen handlar om, vilket kan vara mer eller mindre klart (Hellspong 2001:108). Detta visar sig också i olika ståndpunkter som finns i texterna. Ståndpunkten kan vara förutbestämd eller undersökande i textens aktuella situation. Avslutningsvis är det essentiellt att värdera hur lyckad argumentation är i förhållande till den inledande argumentationsfrågan (Hellspong 2001:108).

Den komparativa delen av studien tillsammans med argumentationsanalysen gör att studien till stor del ser ut att vara lämpad för kvantitativa metoder. Men för att uppnå en högre grad av följsamhet och förståelse i texterna som analyseras har vi valt att göra en kvalitativ studie. Då vi inte heller är ute efter något specifikt i argumentationen utan istället vill analysera argumentationen och ha möjlighet att uppmärksamma avvikanden i argumentationen. (Lundquist 1993:103ff). En önskan om ökad förståelse och inblick i argumentationen är ytterliggare ett argument för den kvalitativa studien i detta fall. ”Vill jag veta hur många blommor av skilda slag som finns på ängen så skall jag gå ut och räkna dem (kvantitativ studie). Vill jag veta vilka sorter som förekommer och hur deras livsbetingelser ser ut så skall jag inte räkna utan söka finna variation och försöka förstå deras situation” (Trost 1997: 16).

Den främsta anledningen till kombinationen av komparations- och argumentationsanalysen är fallet i sig och hur ett kombinerande av dessa är i vårt tycke det främsta viset att se på hur argumentationen sett ut i Sverige och Danmark kring beslutet om att stänga ner Barsebäck. ” De formaliserade, färdiga teknikerna

som bara är att tillämpa, utgör en försvinnande liten del av metodområdet. Inte minst då det gäller lösning av speciella problem finns det utrymme för forskarens innovationer” (Lundquist 1993:100-101).

Vad man bör vara medveten om och ha i åtanke är att trots den metodologiska presentationen som görs här så kan intersubjektivitetsproblem uppstå. I en studie av detta slag finns det subjektiva inslag både utifrån metodval men även utifrån tolkningar av texterna i argumentationsanalysen. (Lundquist 1993). Vad man kan göra för att begränsa detta problem är att göra metodval klart och tydligt för läsaren samt att ge möjlighet för läsaren att kunna finna texterna i fråga vid ifrågasättande av tolkningen vid analysen. Den handlar dessutom om tolka och att problematisera de svar som studien ger. Tillförlitlighet i kvalitativa studier handlar till stor del om forskarens skicklighet att under analysen ifrågasätta och teoretiskt tolka materialet vilket gör validiteten till något som bör ha i åtanke under hela studiens gång (Kvale 1997).

3.1 Material och urval

Vår empiriska grund är hämtad ifrån dagstidningar. Två svenska, Dagens nyheter och Sydsvenska dagbladet samt två danska, Jyllands-Posten och Berlingske Tidende. Vid insamlandet av vårt empiriska material har vi använt oss av både *mediarkivets* och *Presstexts* databas, samt den danska motsvarighet *Infomedia*. Analysperioden är från och med 2004-10-04, då beslutet att lägga ned Barsebäck togs till och med 2004-11-04. Tidpunkten för att avsluta analyserna beror i första hand på att artiklarna redan innan detta datum så gott som helt och hållet tagit slut. Urvalet från dagstidningarna består av allt relevant skrivet om stängningen av Barsebäck, vilket innebär att både insändare, debattartiklar och ledare, finns med i det material som används. Valet att använda allt tillgängligt och relevant skriven om Barsebäck, har vi gjort för att få ett perspektiv utifrån alla dagordningar.

Den valda tidsperioden kan också ses som en naturlig konsekvens av Barsebäcks plötsliga placering på både mediedagordningen och den politiska agendan, där den under hela 2004 hade varit mera eller mindre frånvarande. Detta konstaterade vi vid en mindre ”pilotstudie”, där vi sökte efter material kring Barsebäck under hela 2004, i de valda tidningarna. Valet att använda dagspressen som empirisk materialgrundlag, är framförallt ett resultat av deras granskande nyhetstäckning, samt de medverkande tidningarnas dominans på den nationala och regionala dagordningen. En annan viktig faktor är tidningarnas validitet i förhållande till den kvalitativa textanalysen, där materialet från tidningarna lämpar sig förträffligt till en komparation av argument. En närmare, kort och precis, presentation av tidningarna kan vara på sin plats, för att få en klar bakgrundsbild av deras syfte och ståndpunkter.

3.1.1 Jyllands-Posten

Morgontidningen Jyllands-Posten är Danmarks största tidning på både vardagar och söndagar, vilket också gäller för det beräknade läsartal, som är omkring $\frac{3}{4}$ miljon i snitt varje dag. (www.jp.dk). Jyllands-Posten är en fri och oberoende tidning. Den har en liberal borgerlig linje, men den är inte anknuten till något politiskt parti, och ingen utomstående kan öva inflytande på vad som skrivs i Jyllands-Posten. Jyllands-Posten ser det som en huvuduppgift att kämpa för den enkla människans rättigheter och skydda den mot övergrepp från makthavare av alla slag. Jyllands-Posten är öppen för synpunkter och åsikter som avviker från tidningens egna och främjar gärna en bred och allsidig debatt om politiska, kulturella och etiska frågor (www.jp.dk). Jyllands-Posten kan ses som en trovärdig tidning och ett välfungerande språkrör för både politiker och den enkla människan, vilket gör den ideell för denna studie.

3.1.2 Berlingske Tidende

Berlingske Tidende har landets näst största upplaga på vardagar och den tredje största på söndagar. Största delen av den halva miljon som dagligen läser tidningen består av prenumeranter. Berlingske Tidende är en rikstäckande tidning, men har sin absoluta tyngdpunkt i östra Danmark där 9 av 10 läsare är bosatta (www.berlingske.dk). Berlingske Tidende står fast vid än idag att de är en borgerlig konservativ tidning men är inte bundna till något politiskt parti. Det är också en rymlig tidning, vilken ger plats för en samhällsdebatt som självklart inte kan undvika kritik av både regeringen och dess politik. Tidningen garanterar journalistisk allsidighet och trovärdighet (www.berlingske.dk). Berlingske Tidende, menar vi, är en mycket seriös tidning som alltid deltar aktivt i olika samhällsdebatter och kontinuerligt följer upp dem. Tidningen fungerar därför utmärkt som empiriskt material för denna studie.

3.1.3 Dagens Nyheter

DN är oberoende, står fri från partier, organisationer och ekonomiska maktsfärer. DN:s politiska hållning är liberal. Tidningen redigeras i liberal och frisinnad anda. Under en period av omskakande förändringar har DN att med ny skärpa hävda det öppna samhällets grundläggande värden, däribland upplyst förnuft och toleransklimate (www.dn.se). Dagens Nyheter's papperstidning läses dagligen av omkring en miljon människor och varje månad besöker omkring 1,8 miljoner människor DN.se. DN utgångspunkt är att människor, oavsett social bakgrund, ska ha möjlighet att delta i och förstå gemensamma angelägenheter. Tidningen verkar i en upplysningstradition som vill bidra till att svenskarna är ett läsande och tänkande folk. Därför är det bland annat viktigt att använda de distributionsformer som, enskilt eller i samverkan, bäst når fram till mottagaren. DN slår vakt om objektivitet och en oberoende verksamhet på alla plan (www.dn.se).

3.1.4 Sydsvenska Dagbladet

Sydsvenskan är en oberoende liberal morgontidning som i sin opinionsbildning står fri från bindningar till politiska partier och andra organiserade samhällsintressen. Sydsvenskans nyhetsförmedling är i alla aspekter självständig och opartisk. Tidningen har runt 500 anställda varav nästan hälften tillhör redaktionen. Sydsvenskan bevakar Malmö och Sydsveriges lokala händelser, med tyngdpunkt på Sydvästskåne, och regionala skeenden, med betoning på Skåne (www.sydsvenskan.se). Tidningen skall ge en nationell och internationell bevakning av hög kvalitet. Såväl nyhetsförmedlingen som opinionsbildningen lägger särskild vikt vid Sydsveriges läge nära den europeiska kontinenten. Sydsvenskan står i sin opinionsbildning fri från bindningar till politiska partier och andra organiserade samhällsintressen. Tidningen skall på ledarplats bilda opinion från liberala utgångspunkter och slå vakt om den politiska demokratins principer, alla människors lika värde, marknadsekonomi och öppna gränser. I opinionsbildningen skall Sydsvenskan fästa särskilt avseende vid Sydsveriges roll i en föränderlig värld (www.sydsvenskan.se).

3.1.5 Källkritik

Vi är medvetna om att vårt material utgör en liten del av den samlade diskussionen kring stängningen av Barsebäck, men vi anser att tidningarna spelar en viktig roll på den mediala dagordningen. Naturligt nog var det större mängd material i de svenska tidningarna, utifrån en kvantitativ synpunkt, men vi menar inte att det i så stor utsträckning påverkar vår kvalitativa utgångspunkt i studien. Valet av de konkreta tidningarna är gjort på ett subjektivt grundantagande, där önskan var att finna de bäst lämpade källorna och material för studiens metodologi.

4 Resultat

4.1 Sammanhanget

Före den 4 oktober då beslutet om nedläggningen av Barsebäck 2 fattas och även vår analysperiod tar vid är som tidigare nämnts debatten kring Barsebäck mer eller mindre död. Efter beslutet börjar det däremot hända saker. Genast börjar pro- och contra-argument med nedläggningen att diskuteras båda i danska och svenska medier utifrån flertalet olika argument.

Innan resultatet av det undersökta materialet presenteras i form av en argumentationsanalys, är det viktigt att beskriva och diskutera förutsättningar för studiens komparation. Det är i grund och botten inte de stora skillnaderna i de yttre förutsättningarna, mellan de svenska och danska tidningarna. Alla medverkande tidningar försöker att bedriva journalistiskt arbete och där igenom kritiskt granska och beskriva en konkret situation – Den svenska regeringens beslut att lägga ner Barsebäck. Beslutet kan sägas vara den grundläggande argumentationsfrågan, som de olika åsikterna diskuterar och argumenterar kring. Texterna som här presenteras är av blandad art, allt ifrån insändare, ledare och politiska uttalanden. Både contra- och pro-argument kommer här att presenteras utifrån fem kategorier, miljö-, ekonomi-, säkerhets-, elförsäljnings- och demokratiargument är de argument som kommer att dela upp den mediala argumentationen i de utvalda dagstidningarna i Sverige och Danmark.

4.2 Resultat utifrån de danska tidningarna

4.2.1 Miljöargument

En av de mest tongivande typerna av argument i danska tidningar, är det som kan betecknas som miljöargument, emot (contra) stängningen av Barsebäck och ett för svar av kärnkraft, vilket detta citat kan symbolisera:

Rigtige miljøfolk burde være bekymrede. Risikoen ved Barsebäck er umådelig lille, men det er 100 pct. sikkert, at en lukning af den sidste reaktor vil føre til et stort ekstra udslip af kuldioxid til atmosfæren (Korsbech 2004).

Det är kännetecknande för miljöargumenten, contra en stängning av Barsebäck, att det fokuseras på ett ökat utsläpp koldioxid och kärnkraftens miljömässiga fördelar. Det är vid flera tillfällen svenskar från elbranschen och anställda vid Barsebäck som framför denna typ av argument, som koncernchefen i Sydkraft AB, Lars Frithiof konstaterar:

Lukningen af Barsebäck kommer også til at betyde mere afbrænding af naturgas og kul, og dermed større udledning af drivhusgasser til atmosfæren (Brøndum & Sørensen 2004).

Generellt är det svårt att finna pro-argument baserat huvudsakligen på miljö-hänsyn, bortsett från en miljökampe som ställer sig frågande till kärnavfallet (Vestergaard & Runge2004b). Ofta är det en annan typ av argument som stöds med miljömässig hänsyn i argumentationen för en stängning av Barsebäck, bl.a. ekonomiska argument.

4.2.2 Ekonomiska argument

En annan typ av argument i diskussion, handlar om de ekonomiska aspekter som vidrör stängningen av Barsebäck. I de danska tidningarna fokuseras det till största delen i de ekonomiska argument på de sannolikt stigande elpriserna, vilket kan låta så här:

Atomkraftværkets exit fra den københavnske strømscene kommer ifølge flere eksperter til at betyde en stigning på 3 øre pr. kilowatt-time eller 120 kr. årligt for en københavnsk eller østdansk gennemsnitsfamilie: >>Lukningen betyder, at udbuddet af strøm bliver mindre, og det vil uvægerligt presse priserne i vejret,<< siger Kenneth Lykkedal, elmarkedschef i DONG (Runge & Vestergaard 2004d).

Det är nästan uteslutande folk från det man kan kalla för ”elbranschen”, som i de danska tidningarna, uttalar sig negativt om de ekonomiska konsekvenserna med stängningen av Barsebäck. Frågan om vilket motiv det finns för argumenten, blir i denna situation det viktigaste. Ett intressant ekonomi/miljö contra-argument för stängningen av Barsebäck kommer från Ann-Sofie Dahl, som är svensk lektor i statsvetenskap. Hon skriver i sin artikel:

Ikke nok med at i får det, I så længe har ønsket, og det store kernekraftværk på den anden side af Sundet lukkes næste år. Men en del af den sikre og rene energi, som Barsebäck har forsynet både jer og os med, ser desuden til at skulle blive erstattet med sodet kulkraft fra Danmark. Det er en gevinst for den danske kulkraftindustri, hvor man sikkert har drukket champagne hele ugen lang for at fejre de dumme svenskeres beslutning (Dahl 2004).

Den rätta beteckning för citatet är nog närmare ett mycket ironisk pro-argument. Pro-argumenten är dock något mera tydliga i förhållande till den inledande argumentationsfrågan, i presentationen av nästa typ av argument.

4.2.3 Säkerhetsargument

De mest dominerande argumenten i de danska tidningarna som ställer sig positivt till stängningen av Barsebäck fokuserar på säkerhetsaspekter. Detta visar sig ofta i argument kring ”felplaceringen” av Barsebäck:

Der er ingen tvivl om, at uanset hvor sikker Barsebäck er, så er det en fejlplacering. Det er at pådutte et andet lands hovedstad en sikkerhedsrisiko. Så som ansvarlig minister for beredskabsområdet er jeg selvfølgelig tilfreds, siger forsvarsminister Søren Gade (V) (Sørensen – Brøndum - Larsen 2004).

Citatet av försvarsministern är ett bra exempel på de pro-argument kring säkerheten för att stänga Barsebäck. Det finns också flera och mer journalistiskt ”neutrala” pro-argument, som detta:

Københavnerne behøver ikke længere at bekymre sig om en af deres farligste og mest udskældte nabo. Den sidste reaktor i atomkraftværket Barsebäck, som siden 1977 har præget horisonten mod det svenske, producerer sin sidste sending el i 2005 (Runge & Vestergaard 2004c).

Å andra sidan finns det också flera exempel på, vad man kan kalla för contra-argument till de argument som är positiva till stängningen. Detta citat från ett läsarbrev, kommenterar en tidigare artikel kring säkerhetsrisken och felplaceringen av Barsebäck således:

Kan vi få en teknisk-saglig, altså ikke en politisk, begrundelse for påstanden? Mig bekendt er ingen hovedstadsborgere flygtet i rædsel til Hanstholm eller Blåvandshuk (Lindum 2004).

Det finns många olika argument kring säkerheten och placeringen av Barsebäck, vilket den kommande variant av argument inte kännetecknas av.

4.2.4 Elförsörjningsargument

Den inledande argumentationsfrågan blir i danska tidningarna diskuterad mycket ensidigt i diskussionen kring elförsörjningen. De flesta argument kring elförsörjningen är negativa till stängningen av Barsebäck, både utifrån kommentarer från danska och svenska intervjupersoner:

Forsyningssikkerheden i Østdanmark kan ikke undgå at blive forringet. Vi er afhængige af svensk el. Problemet er ikke akut, men der kan blive problemer, hvis der sker havarier af elværker på Sjælland, sig vicedirektør i Brancheforeningen Dansk Energi Vilhjem Mørup-Petersen (Sørensen - Brøndum - Larsen 2004).

De svenska exemplen på contra-argument är också ofta folk med anknytning till elbranschen eller Barsebäck, som i detta citat, där koncernchefen från Sydkraft AB uttalar:

...det skandinaviske elmarked kommer til at importere mere elektricitet fra Rusland, Polen og Tyskland for at erstatte Barsebäck (Brøndum & Sørensen 2004).

Elförsörjningsargumenten från personer med anknytning till Barsebäck blir ofta mer emotionella och direkta, vilket en person ut lokalbefolkningen uttalar:

Jeg er trist over, at værket må lukket. Det betyder jo bare, at vi må importere energi fra kulværker i Danmark. De samme kulværker, som snarvis mine vinduer til, når vinden kommer fra vest (Vestergaard & Runge 2004a).

Contra-argumenten i denna kategori ställer sig ofta ifrågasättande till kommande typ av argument, nämligen demokratiska.

4.2.5 Demokratiska argument

De demokratiska argumenten blir i stort sätt endast uttryckta av danske politiker, som uttalar sig positivt till den inledande argumentationsfrågan. Medan de contra-demokratiargumenten som finns i de danska tidningarna, ofta har en svensk bakgrund och är mycket mer kritiska till det demokratiska beslutet. Den tidigare danska miljöministern uttalar sitt demokratiska pro-argument således:

Vi må udtrykke al mulig anerkendelse i forhold til flertallet i den svenske Rigsdag. Og ikke mindst Göran Persson personligt... da man besluttede at afvikle kernekraften i Sverige, så ville det være uforståeligt i Danmark, hvis man startede med at afvikle Barsebäck (Sørensen - Brøndum - Larsen 2004).

Contra-demokratiska argument och uttalanden från svenska intervjupersoner, ställer vid de flesta tillfällen, frågetecknen vid och kritiserar det ”demokratiska” beslutet, som i följande citat:

Men jeg kan garantere for, at der på den svenske side af Sundet ikke fejres noget – heller ikke selv om dansk DR1 hævdede, at glæden var stor selv i Skåne, da beslutningen blev kendt (Dahl 2004)

Det finns inte plats i de danska tidningarna för svenska politikernas demokratiska argument om den konkreta frågan, vilket kan verka en aning märkligt. Men det kan ju vara att det är annorlunda i de svenska tidningarna?

4.3 Resultat utifrån de svenska tidningarna

4.3.1 Miljöargument

Hur miljön kommer att drabbas negativt av nedläggningen av Barsebäck är något som tas upp en hel del i de två svenska tidningarna. Utifrån en undersökning utförd av Temo på uppdrag av kraftindustrin presenterar Sydsvenska Dagbladet hur 76 % av svenskarna anser att det viktigaste miljömålet för Sverige är att inte

öka utsläppen av koldioxid och andra växthusgaser. Artikelförfattaren anser att detta är just vad nedläggningen bidrar med. ”Kritikerna av kärnkraftavvecklingen hävdar att ett stopp i Barsebäck leder till ökad import av kol- och oljekraft från Danmark, Tyskland och Polen” (Lönnaeus 2004). I en insändare i Sydsvenska Dagbladet som diskuterar de negativa konsekvenser som en stängning av Barsebäck kommer att medföra uttrycks:

Barsebäck har i Sydsverige bidragit till en god miljö under många år. Stängs Barsebäck kommer vi att tvingas importera el från bland annat danska kol- och oljekraftverk som smutsar ned i luften (Svensson 2004).

Man menar att nedläggningen av Barsebäck 2 bör vara något som miljövännen starkt borde vara emot då konsekvenserna mycket väl kan tänkas vara mycket värre än vad vi trots varit möjligt.

Miljövännen borde verka för att förbränning av organisk materia reduceras till ett minimum, Olja är en definitivt ändlig resurs som bland annat innehåller protein, vilket skulle kunna användas på ett mer övertänkt sätt. Att bränna olja för uppvärmning borde närmast ske under straffansvar (Hedberg 2004).

Man är helt enkelt i flera fall skeptisk till tron på att kunna lägga ner Barsebäck och samtidigt kunna minska miljöfarliga utsläpp. Man menar dessutom att miljöargumentet är en av de främsta förklaringarna till att flera länder i Europa däribland Finland och Frankrike nu bygger ut sin kärnkraft.

Kärnkraften förorenar inte mark, luft och vatten som fossilbränslena gör, den kräver inte omfattande transporter som träbränslen, olja kol och gas, den kräver inga stora ingrepp i naturen som vattenkraften. Den bidrar inte till växthuseffekten. Och avfallet kan tas om hand för säker slutförvaring, i stället för att spridas ut okontrollerat (Kjellander 2004b.).

4.3.2 Ekonomiargument

Samma dag som beslutet att lägga ner Barsebäck togs den 4:e oktober uttalar sig näringsminister Leif Pagrotsky i en artikel i Sydsvenska Dagbladet om att han inte vill uppskatta vad tvångsstängningen av Barsebäck kostar. De borgerliga partierna talar däremot om merkostnader för skattebetalarna på åtta-tolv miljarder kronor. ”Ren kapitalförstörelse”, tycker moderatledaren Fredrik Reinfeldt. (Magnusson 2004.). Senare samma månad i Sydsvenska Dagbladet uttalar sig Leif Pagrotsky utifrån ett pro-argument om priserna och menar på att det är kol och olja som är dyraste energin på marknaden och att det därmed är de som sätter prisnivån, därmed kommer inte nedläggningen av Barsebäck att ha någon större påverkan (Pagrotsky 2004). Även i Dagens Nyheter talar man ekonomiska konsekvenser på ett liknande vis.

En stängning av Barsebäck 2 riskerar också att leda till högre elpriser. Med osäkerheter och spekulationer i handeln med el kan det bli så att prisnivån drivs upp ytterligare. Vi har redan idag ett elpris som är för högt och som inte bara drabbar industrin utan också vanliga elkonsumenter (Rudén, Janne, 2004).

Till stor del ser den svenska debatten kring ekonomiargument ut så här, motståndarna till stängningen vill gärna påpeka hur dyrt det kommer att bli med elen efter stängningen av Barsebäck. Man vill gärna rikta kostnader mot skattebetalarna på ett ganska privat plan och visa på hur den dyra elen kommer att bli ännu dyrare, även om man försöker visa på de ekonomiska problem som kommer att drabba industrin. Utifrån ekonomiska argument kan man även nämna hur nedläggningen hotar jobben för en stor del människor i kommunen. I dagsläget arbetar 350 personer på Barsebäck ”Det här betyder att kommunens näst största företag försvinner och att ett antal underleverantörer tappar intäkter” (Sylvan 2004). Ett avtal med de anställda p.g.a. osäkerheten kring en eventuell stängning gör att de anställda får lön i tre år efter en stängning ger kostnader på upp till 250 miljoner kronor.

I och med de politiska oklarheterna om när den andra reaktorn ska stänga har de anställda fått ännu en anställningsgaranti. Från och med det datum då Barsebäck 2:s reaktor stängs är alla 350 anställda garanterade fortsatt anställning och lön i tre år även om de inte får några arbetsuppgifter” (Rognerud 2004b).

4.3.3 Säkerhetsargument

Ett vanligt contra-argument till stängningen av Barsebäck i de svenska medierna är hur den tidigare så stora skräcken för kärnkraft håller på att försvinna. ”Skräckskildringarna av kärnkraftens farlighet får allt färre intresserade mottagare” skriver man i Dagens Nyheter 22 oktober (Kjellander 2004a). I en artikel skriven i samma tidning ungefär två veckor senare ställer man upp tre argument för att kärnenergin skulle vara en säkerhetsrisk och motargumenterar dessa ganska ingående. De tre argumenten skulle vara, för det första att katastrofen från Tjernobyl fortfarande sitter kvar i folks minne. För det andra den diffusa oro som artikeln uttrycker för strålning och som tredje och sista argument är oron för att avfallet inte skulle kunna tas om hand.

Det är helt enkelt en fråga om att använda de möjligheter som geniala forskare har satt i mänsklighetens händer – en självklarhet i flertalet länder, men inte i alla (Kjellander 2004b).

Vad man istället ser som en säkerhetsrisk är kärnkraft ifrån andra länder. Både då vi talar om import av deras el samt då det gäller olyckor på plats i vad som i vissa fall uttrycks som osäkra Kärnkraftverk. Problematiken uttrycks väl i båda svenska tidningarna vid flertalet tillfällen. ”Det här känns säkert. Det är de kärnkraftverk som ligger längre bort i Östeuropa, som vi verkligen borde oroa oss för” (Johansson 2004). Även Benita Vikström, socialdemokratiskt kommunalråd i Oxelösund är inne på denna problematik som diskuteras i tidningarna. Hon uttrycker som många andra en rädsla över att Sverige kommer att tvingas importera kärnkraftsel ifrån andra länder. ”Men är det inte bättre att vi behåller vår egen då, som vi desutom har kontroll över” (Bolling 2004).

4.3.4 Elförsörjningsargument

Det finns en rädsla för att en stängning av Barsebäck kan leda till att vi skapar en energibrist i vårt land, vilket kan få stora konsekvenser på flera håll inte minst inom industrin.

Storögt betraktar man dock utspelen från rikets ledning som tycks underminera en trygg elförsörjning, god industriell konkurrenskraft och en energibärighet inför framtida krav (Wahlström 2004).

Man menar att industrins förutsättningar hotas av denna ökade risk för elbrist. ”Det är oacceptabelt att en socialdemokratisk regering driver en energipolitik som hotar sysselsättningen och äventyrar den svenska elförsörjningen”(Rudén 2004). Tidningen uttrycker dessutom att man anser sig vara säker på att efterfrågan på el överhuvudtaget kommer att öka vilket gör att utvecklingen snarast borde gå i motsatt riktning mot vad den nu gör (Ledande artikel, 2004a.).

Det finns även i de båda tidningarna ett pro-argument eller ett försvar om man så vill till ovanstående ståndpunkt. Leif Pagrotsky säger i en artikel i Sydsvenska Dagbladet:

Jag vill därför göra fullständigt klart: stängningen av Barsebäcks andra reaktor är inget hot mot energiförsörjningen. Den kommer inte att leda till några dramatiska elprishöjningar och riskerar inte sysselsättningen och välfärd (Pagrotsky 2004).

En av de främsta orsakerna till denna försäkran säger Pagrotsky är att kraftbolagen planerar att öka produktionskapaciteten på flera andra håll genom effektiviseringar. En artikel i Dagens Nyheter är inne på att argumentera mot farhågorna kring energiförsörjningen, men menar att Barsebäck är av så pass liten betydelse att det inte kommer att göra någon större skillnad vad det gäller Sveriges el.

Barsebäck 2 stod förra året enbart för en trettiondel av kärnkrafts-produktionen i Sverige. Reaktorn som tillsammans med Oskarshamn 2 är Sveriges minsta påverkar den svenska elproduktionen marginellt (Rognerud 2004a.).

4.3.5 Demokratiargument

En del av argumentation och diskussionen kring frågan om Barsebäcks stängning har vi valt att lägga in under en kategori som vi valt att kalla demokratiargument. I en del contra-argument menar medierna på att man inte lyssnar på folket, eller opinionen om man så vill i denna fråga.

I ljuset av att en majoritet av svenskarna vill behålla våra kärnkraftverk ter det sig mycket märkligt att socialdemokraterna officiellt förespråkar en avveckling (Svensson 2004).

Samma sak tar tidningen upp då man visar på den tidigare nämnda studien utförd av Temo där åtta av tio svenskar ansåg att vi skulle fortsätta som idag eller öka användningen av kärnkraft (Lönnaeus 2004). Denna bild av att socialdemokraterna med stödpartier går emot den svenska allmänna opinionen är något som båda de svenska tidningarna tar upp. Det talas även om att det skulle kunna tänkas vara som så att det är ett taktiskt agerande av socialdemokratern och Göran Persson att ta beslutet att stänga Barsebäck 2. Genom att locka över centerpartiet som stödparti i frågan skapar man också problem i den borgerliga alliansen.

Statsminister Göran Persson lyckades inte splittra sina motståndare i fråga om försvaret, men kan nu peka på energipolitiken. Och det samtidigt som moderaterna, folkpartiet, centern och kristdemokraterna presenterar sina budgetförslag (Ledande artikel 2004b).

Ett contra-argument som vi gärna kort vill nämna är hur det i undantagsfall nämndes hur detta verkligen var på tiden utifrån folkomröstningen 1980, vilken gav en stark majoritet för avvecklingen av kärnkraften.

Vart tog den kraftfulla energipolitik vägen som 78 procent av svenskarna röstade för i folkomröstningen 1980? Det verkar som om energipolitiken hade rättat sig efter den förlorande linjens förslag. Den linjen fick bara 19 procent av rösterna (Dahlgren 2004).

Utifrån de svenska medierna har det varit svårt för oss att låta bli att tänka kring ett utvecklande av en eventuell sjätte kategoriseringsargument. Ett i första hand pro-argument som nämns och som är ganska svårdefinierat är kring en framtidsvision och hur en sådan vision skulle kunna vara ett argument för att avveckla kärnkraften. I ett pressmeddelande från socialdemokraterna, centern och vänsterpartiet som presenterades i Sydsvenska Dagbladet kan man läsa "vår vision är att Sverige på lång sikt baserar hela energitillförseln på förnybar energi" (Magnusson 2004.). Denna vision kan också ses i artikeln skriven av Leif Pagrotsky senare samma månad (Pagrotsky 2004).

5 Analys

De artiklar som presenterades i föregående kapitel visade på en hel del av intresse. Både likheter och olikheter mellan de svenska och danska medierna har upptäckts efter att resultatet har studerats närmare. Det är det som här skall presenteras, hur de danska och svenska medierna har behandlat och argumenterat kring stängningen av Barsebäck tillsammans med studiens teoretiska perspektiv. Med andra ord är det här som själva komparerandet tar vid. Komparationen kommer att göras utifrån våra teoretiska perspektiv som kommer att både agera drivande och som ett bollplank åt vårt material.

5.1 Analys utifrån Robert A. Dahls demokratiperspektiv

Utifrån Robert Dahls sätt att se på den enskilda nationalstatens rätt att själv ha makten över deras egna beslut som gäller dess nation blir det intressant att ställa detta i förhållande till Barsebäcksfrågan. Man ser tydligt i flertalet av artiklarna, framförallt i de danska contra-argumenten hur man uttrycker en glädje och lättnad över svenskarnas beslut. Då danskarna inte tillhör det demos som har makt att påverka beslutet i fråga, åtminstone inte i direkt mening så har den avgörande makten helt enkelt funnits i svenskarnas händer. Utifrån vad Dahl talar om som framtida problem och intressekonflikter mellan nationer så kan vi här se hur ett sådant råder i denna fråga. Man ser då också i de artiklarna hur de danska medierna förhåller sig Barsebäck utifrån ett danskt perspektiv, vilket är naturligt. Trots att artiklarna uttrycker en del liknande problematisering ifrån de olika nationernas medier så finns det också en del skillnader. En stängning av Barsebäck skulle ge Sverige en del konsekvenser som inte skulle drabba Danmark i samma utsträckning. Nationalstatens intresse och värde är som Dahl också påpekar väldigt stark och är också vad de olika medierna utgår ifrån. Detta medför också en intressekonflikt. Att svenskarna har planer för att bygga ut och effektivisera andra kärnkraftverk är inget som tas upp i större utsträckning i de danska medierna. Liksom Dahl påpekar så blir problem över nationsgränser ofta präglade av olika intressen och det allmänna bästa blir uppluckrat. Man kan mycket väl tänka sig att detta är något som påverkar argumentationens inriktning. Det är i första hand Barsebäck och dess placering gentemot den danska huvudstaden som är i fokus. Som presenteras under säkerhetsargumenten i resultatet av de danska medierna ”Der er ingen tvivl om, at uanset hvor sikker Barsebäck er, så er det en fejlplacering”(Sørensen - Brøndum - Larsen 2004). Men trots olikheterna bör man ha i åtanke att även de danska medierna berör de problem och contra-argument som i första hand kanske är ett hot emot svenskarna, men även mot

danskarna. Problem som höjda elpriser, energibrist samt miljöfrågan är något som får utrymme till problematisering i de danska medierna. Skillnaden skulle kunna sägas vara att de svenska medierna har en betydligt större fokus på dessa contra-argument.

Det har även uttryckts ett argument kring svenskarnas beslut som på något vis sticker utanför de övriga. Argumentet bygger på att beslutet grundar sig i att socialdemokraterna med Göran Persson i spetsen vill sätta käppar i hjulet för den borgerliga alliansen och lockar över centerpartiet på deras sida i en fråga som ligger dem varmt om hjärtat. Detta skulle då kunna skaka om den borgerliga alliansen och skapa fördelar för hans egen möjlighet att sitta kvar som statsminister. Det här är absolut en intressant infallsvinkel som presenteras av både danska och svenska medier och är absolut värt att påpekas. Inte för att det skulle innebära något större problem ur demokratisk synvinkel, men för att det skulle i stor utsträckning påverka hur argumentationen ser ut då den i detta fall bygger på och startas utifrån ett politiskt beslut. Robert Dahl talar om hur de valda makthavarna har makten att styra själva. Folket väljer makthavarna, och det är i stort deras politiska makt, att agera på det vis som socialdemokraterna här anklagas för är knappast nämnvärt problematiskt utifrån Dahls synsätt.

De framtida problem som Dahl talar om i och med att allt fler frågor rör sig över nationsgränserna är i högsta grad av intresse i denna fråga. Barsebäcks geografiska läge gör att säkerhets- och miljöaspekterna får stor uppmärksamhet inte bara hos de svenska medierna. Man är i båda ländernas medier rädda för vad stängningen av Barsebäck kommer att få för konsekvenser på miljön och elpriserna. Om man istället väljer att se säkerhetsaspekten utifrån ett pro-argument så kan man se att de danska medierna i allt större utsträckning tar upp rädslan för en katastrof vid Barsebäck samt för dess kärnavfall. Utifrån Dahls demokratiska synvinkel så är det egentligen inte något större problem att svenskarna har makten över denna fråga trots att det uttryckligen finns ett upplevt hot hos danskarna. Att den enskilda staten behåller makten över dessa frågor är av stor vikt för att bibehålla den demokratiska ordningen utifrån dess sex punkter samt att behålla ordningen inom nationen.

Trots att danskarna i stort uppfyller det krav som Dahl ställer upp för att ingå i ett demos om man bortser ifrån medborgarskapet, så hör de alltså inte till Sveriges demos. ”Demos skall omfatta alla vuxna medlemmar som är underkastade sammanslutningens bindande beslut” (Dahl 1989:186). Utifrån problematiken kring Barsebäck så drabbas de till stor del på samma vis som svenskarna av Barsebäcks för- och nackdelar som nämnts tidigare. Detta kan även tänkas föra med sig konsekvenser för rapporteringen i medierna. Att danskarna dessutom under mycket lång tid har kämpat för en nedrustning av Barsebäck bör man också ha i åtanke då man ser på skillnaderna i hur de två nationerna argumenterar kring Barsebäcks stängning. Men trots det som gör att man ofta uttrycker en lättnad över stängningen samt att man har varit utanför det beslutande demos som svenskarna innehar och inte drabbas av alla de negativa effekter som Barsebäck kan tänkas föra med sig så präglas den danska argumentationen av en i hög grad problematiserande framställning där man försöker att visa på båda sidorna av problematiken. Istället för att inte bra låta artiklarna präglas av pro- eller contra-

argument, vilket ofta var fallet i artiklarna som analyserades i de svenska medierna. Huruvida danskarnas utanförskap vad det gäller beslutande makt i frågan p.g.a. att de ej har rätt till de svenska demokratiska rättigheterna är en anledning till att man argumenterat på detta vis eller ej är ej möjligt att besvara utifrån vår studie men bör trots allt påpekas och är av intresse.

Robert Dahl menar som tidigare nämnts att konflikter av denna typ kommer att bli allt vanligare i framtiden. Frågor där den ena nationen har makten över beslut trots att det är fler än de själva som påverkas av beslutets konsekvenser. Därmed ges också olika utgångspunkter för medierna i de två länderna och framförallt för ländernas politiker som till stor del är delaktiga i medierapporteringen. Medan de svenska politikerna är konkurrenter som konkurrerar om väljare som Dahl utifrån sin pluralistiska demokratisyn vill ha det så kan man anta att danska politiker mer talar utifrån ett danskt perspektiv då de själva inte konkurrerar sinsemellan i denna fråga. Det kan också tänkas vara en förklaring på varför den danska medierapporteringen varit så pass problematiserande och har försökt se problemet från båda håll på det vis som vi har upplevt den.

5.2 Analys utifrån agenda-setting

Det finns en stor mängd frågor som blir belysta, men inte besvarade, när man ser på resultatet av argumentationsanalyserna. Den teoretiska utgångspunkten, och speciellt agenda-setting teorin, utfyller en viktig funktion i analysen och förståelsen av, varför mediernas rapportering såg ut som den gjorde, samt vilka likheter och olikheter som finns mellan de två ländernas medier. Men hur är det nu det fungerar:

”Agenda-setting is a political process in which the mass media play a crucial role in enabling social problems to become acknowledged as public issues (Dearing & Rogers 1996:22).

Detta citat blev presenterat i teoriavsnittet och kan enkelt och tydligt, beskriva det konkreta beslutet att stänga kärnkraftverket Barsebäck, utifrån agenda-setting teorien. Det politiska beslutet att stänga Barsebäck befinner sig reellt sett på den svenska politiska dagordningen, och innanför maktens första dimension, den politiska beslutningsprocessen, men påverkar i stor grad samtidigt den danska politiska dagordningen. De danska politikerna är dock utan möjlighet till att agera och bestämma i detta beslut, något som är kännetecknande för ”frågan” om Barsebäck i den danska pressen:

Ikke mindst for danskerne har Barsebäck altid været en kilde til frustration, fordi man ikke har haft nogen som helst reel politisk indflydelse på hverken placering eller drift, selv om det antalmæssigt var hovedstadsområdet millionbefolkning, det i værste fald ville gå ud over (JP Ledende artikel 2004).

Frustrationen hos de danska politikerna över att inte kunna påverka den politiska processen, kommer istället till uttryck genom medierna, som reaktioner på den svenska politiska dagordningen. Mediernas viktiga roll i agenda-setting teorien

blir i den konkreta situationen mycket tydlig, när de danska politikerna försöker att få inflytande på beslutet om att stänga Barsebäck, genom att uttala deras mening i tidningarna. Argumentationen och diskussionen omkring den politiske processen, blir på därmed, naturligt nog på vissa punkter annorlunda i de två ländernas tidningarna.

Först och främst skall det dock nämnas att det i flera av de olika argumentationstyperna finns mycket stora likheter i diskussionen omkring stängningen av Barsebäck. Både på den danska och den svenska politiska- och mediedagsordningen, argumenteras det huvudsakligen med miljö- och elförsörjningsargument kontra beslutet att stänga Barsebäck. Man får intrycket att det finns en gränsöverskridande dagordning kring dessa frågor där det finns flera olika, gemensamma nordiska intressen. Det är de samma politiska intressenter som uttalar sig i respektive Danmark och Sverige, som t.ex. representanter för elbranschen, när argumentationen och diskussionen handlar om elförsörjningen. I de miljöfokuserade argumenten är det i både de danska och de svenska tidningarna mycket fokus på de omedelbara negativa konsekvenserna vid en stängning av Barsebäck, men i bägge ländernas tidningar argumenterar politikerna för, att se på det miljömässiga perspektivet med mera långsiktiga ”glasögon”. Den politiska dagordningen, alltså de politiska uttalanden i de svenska tidningarna, ger dock inte några egentliga förslag till lösningen av miljöproblemen. Samtidigt kritiserar den politiska agendan i Danmark, genom medierna, att de i Sverige inte har satsats mer på återanvändbar energi och att det är ett av de grundläggande miljöproblemen.

Den påfallande likheten mellan flera av argumenttyperna kan också ses som en konsekvens av mediernas behov av material och källor. De danska tidningarna präglas mycket av vad som skrivs i de svenska tidningarna, och citerar vid flera tillfällen de svenska tidningarna som medverkar i studien. En dansk och svensk mediedagordning som samarbetar och påverkar varandra samtidigt?

Även om det finns många likheter är skillnaderna också mycket tydliga, speciellt i argumentationen kring säkerheten och demokrati. Säkerheten är det överskuggande ämnet på den danska medieagendan, medan det i svenska medier har en något mindre framträdande roll. En stor del av de danska artiklarna fokuserar på felplaceringen av Barsebäck, och den säkerhetsrisk det innebär. De danska mediernas priming och framing av kärnkraftverket Barsebäck blir i argumenten kring säkerhet mycket tydlig och på flera ställen också kritiserat som här:

Diskussionen for og imod atomkraft i Danmark har alle dage været mere overophedet end godt er. Følelserne har i mange tilfælde skygget for kendsgerningerne, automatholdninger for en saglig diskussion, når spørgsmålet har været oppe at vende. (JP. Ledende artikel 2004)

De danska tidningarna omtalar på flera ställen Barsebäck, som tjugo års säkerhetsrisk som äntligen försvinner, denna argumentationen är mer eller mindre frånvarande i de svenska tidningarna. Man kan tänka sig hur mediedagordningens priming och framing tillsammans med den politiska dagordningen, igenom lång tid har skapat en bestämd medvetenhet. Den svenska politik- och medie-

dagordningen är istället fokuserade på demokratiska och ekonomiska frågor, i deras mera eller mindre medvetna priming och framing.

5.3 Analys utifrån maktens tre ansikten

Man brukar säga att maktens första ansikte präglas av politiska beslutsfattare och i detta fall utifrån de svenska politikernas perspektiv. För de danska politikerna ser det en aning annorlunda ut. Danska politiker får i avsaknad av första makt-kategorin och därmed möjligheten att fatta beslut inrikta sig på den andra och tredje maktfaktorn för att på något vis kunna utföra sitt politiska arbete vad det gäller Barsebäcksfrågan. Det finns ju trots allt en möjlighet att genom skapandet av en opinion i Danmark för t.ex. en stängning av Barsebäck så kan man skapa ett tryck på svenska politiker och kanske även påverka den svenska opinionen. I bakgrunden finns ett osynligt trumfkort, det demokratiska beslutet att avveckla kärnkraften, vilket indirekt ger den danska politiska dagordningen möjlighet att påverka maktens första ansikte. Som nämndes i ovanstående del så är det mycket möjligt att politikernas förhållande till makten mycket väl kan vara en förklaring till hur medierapporteringen ser ut, framförallt i de artiklar där politiker har en betydande del. Det kan också vara så att det är lättare att rapportera mer objektivt, så som vi finner att de danska medierna har gjort då makten över frågan är mer avlägsen.

6 Slutdiskussion

Medierna i Danmark och Sverige fick efter socialdemokraternas beslut tillsammans med dess stödpartier att lägga ner Barsebäck något att mycket plötsligt sätta fokus på. Barsebäck var därmed ännu en gång på agendan. Danskarna har sedan länge varit starka motståndare till Barsebäck, detta påverkade säkerligen de danska medierna trots att den danska medieargumentationen präglades av en relativt objektiv, eller åtminstone försök till en objektiv bild av beslutet och dess möjliga konsekvenser. Miljöaspekten är något som är mycket vanligt som contra-argument hos både de danska och svenska medierna. I stort sett varje artikel som argumenterade emot ett stängande av Barsebäck tog upp detta argument. Båda sidor är rädda för att mer miljöfarliga energialternativ kommer att få en allt större plats på den nordiska energimarknaden. Även om de ekonomiska argumenten såg relativt lika ut om man ser till rädslan för stigande elpriser så fanns det här en del olikheter utifrån de tidningar vi studerade. Vi fann att i de danska medierna så präglades artiklarna av uttalanden från individer som representerar elbranschen och industrin. Det är ganska svårt att låta bli att fundera kring deras motiv till dess uttalande och vad de vill ha ut av detta efter deras egenintressen? Om man istället ser på hur det såg ut i Sverige så var det här istället mer inriktat på privatpersoner och hur dessa skulle kunna drabbas. Det var istället den enskilde individen som var målgruppen i större bemärkelse i de svenska artiklarna skulle man kunna säga. Den svenska debatten berörde också hur Sverige i samband med stängningen planerar möjligheten att importera kärnkraft ifrån Finland i framtiden vilket även det skulle kunna få ekonomiska konsekvenser.

En betydligt större skillnad kunde man se mellan länderna då det handlade om argument som berör säkerheten i förhållande till Barsebäck och dess kärnkraft. Danskarna diskuterade här ofta kring Barsebäcks felplacering tätt inpå deras huvudstad. Som uttrycktes i resultatavsnittet: ”det är ingen tvivl om, at uanset hvor sikker Barsebäck er, så er det en fejlplacering. Det er at pådutte et andet lands hovedstad en sikkerhedsrisiko”. Trots att det finns ett par tillfällen där man märker av ett objektivitetstänkande även i denna fråga så består argumentationen i frågan i första hand av pro-argument av ovanstående typ. I Sverige uttrycks inte alls en lika stor rädsla för Barsebäck. Man är inte längre lika rädd för kärnkraften som man var tidigare, vilket uttrycks i de svenska medierna. Istället menar man genom contra-argument att det istället är energi som importeras från utlandet som man har mindre vetskap kring som är en potentiell säkerhetsrisk inför framtiden. Då vi talar om demokratiska argument utifrån politikerns uttalanden i media, så är detta vanligt både i de svenska och de danska medierna i studien. De danska medierna presenterar dess egna politiska representanter i första hand på ett sådant vis att de visar tacksamhet och lättnad över svenskarnas beslut. Då de tar upp de

svenska politikerna, så gör de det för att visa på contra-argument gentemot beslutet. Här liksom under elförsörjningsargumentet upplever man att de danska medierna vill anstränga sig för att uppfattas som objektiva, det är just denna roll som de svenska politikerna får i de danska medierna, en motpool till de danska politikerna och dess åsikter. De svenska medierna presenterade förutom politikernas uttryck även hur beslutet att lägga ner Barsebäck var emot den svenska opinionen enligt en större folkundersökning. Vad man dessutom intresserade sig för var huruvida beslutet var ett taktiskt sådant av Göran Persson och hans regering. Detta för att kunna behålla makten och spräcka det borgerliga samarbetet. Utifrån ett agenda-setting perspektiv är situationen ganska speciell. Politikerna har här själv tagit makten över den politiska agendan. Socialdemokraterna med dess stödpartier satte frågan på dagordningen ifrån ingenstans. Och som vi tagit upp i studien så fanns det före beslutet ingen debatt alls kring Barsebäck. Medierna i både Danmark och Sverige hakade på detta beslut och förde en debatt kring detta för ungefär en månads tid. Det är också på detta vis som man kan tänka sig att Göran Persson och hans regering har lyckats sätta fokus på det vis som de själva vill för att uppnå sina egna syften.

Medias egen möjlighet till makt har i första hand bestått av att försöka påverka befolkningens åsikt i frågan, vad som också kallas maktens tredje ansikte. Då politikerna på egen hand har satt frågan på dagordningen och dessutom är de som har den beslutande makten så är det endast den tredje maktfaktorn kvar. Man har inte bara möjligheten att här kunna argumentera för eller emot stängningen av Barsebäck. Man har också möjlighet att sätta fokus på de argument som de själva vill och dessutom släppa in de personer de själva vill skall få möjlighet att uttrycka sin åsikt i frågan. När man ser de danska mediernas roll så är deras möjligheter att påverka ännu besvärligare. Då de behöver skapa en mycket stark opinion i Danmark för att överhuvudtaget få svenskarnas uppmärksamhet är deras möjligheter till att bruka någon makt utöver den tredje maktfaktorn i det egna landet mycket begränsade.

Det som i första hand utmärker sig genom argumentationen i Danmark och Sverige är hur det nationella intresset påverkar medierapporteringen. Medan man i Sverige t.ex. har ett större intresse för det politiska maktspelet så är man i Danmark inte alls intresserade av detta. Man är istället tacksam och lättad över att detta irritationsmoment som frågan i sig har varit i Danmark under mycket lång tid nu är borta. På samma vis var det endast contra-argument som kunde ge negativa effekter för danskarna som togs upp i medierna vilket även syntes väl i Sverige utifrån deras perspektiv. Detta kan tänkas vara en starkt bidragande orsak till olikheterna i argumentationen.

Helt grundläggande kan man säga att både de danska och svenska dagordningarna har olika utgångspunkter till problemformuleringsprivilegiet, vilket skapar den olikhet i argumentation i de två länderna.

6.1 Framtida forskning

Utifrån vår studie har det väckts ett par tankar för vad man skulle kunna tänka sig för framtida studier utifrån vad vi här har kommit fram till. För det första att följa uppbyggnaden av det finska kärnkraftverket för att se vad det kommer att medföra för Sverige. Var detta kanske en bidragande orsak till att Sverige lade ner Barsebäck. Kommer vi i framtiden att få förlita oss på finsk kärnkraft? För det andra att studera de danska mediernas upplevda objektivitet. Genom att utföra en komparativ studie inom andra frågor mellan danska och svenska medier så kan man försöka se om det är den specifika frågan kring Barsebäck eller möjligtvis en annan medielogik i Danmark som skapar denna upplevda objektivitet i medierapporteringen. Är det kanske som så att det danska utanförskapet från det beslutandet demos har påverkat de danska medierna till denna objektiva rapportering och argumentation? Ett tredje intressant alternativ kan vare att undersöka en konkret internationell situation, med ett demos och agenda-setting perspektiv. Detta kunde t.ex. vara hur olika EU och FN frågor diskuteras på de olika dagordningar.

(69.930 tecken).

7 Referenslista

- Bergström, Göran & Boréus Kristina, 2000. *Textens mening och makt. Metodbok i samhällsvetenskaplig textanalys*. Lund: Studentlitteratur.
- Dahl, Robert A, 1989. *Demokratin och dess antagonister*. Stockholm: Ordfront förlag.
- Dearing, James W, & Rogers, Everett M, 1996. *Agenda-Setting*. Thousand Oaks: Sage Publications Inc.
- Ghanem, Salma, 1997. "Filling in the Tapestry: The Second Level of Agenda-Setting", I McCombs et. Al (red), *Communication and Democracy*, Erlbaum: Mahwah, N.J.
- Goodin, Robert E. & Pettit, Philip, 1997. *Contemporary Political Philosophy. An Anthology*. Massachusetts: Blackwell Publishers Inc.
- Gufstafsson, Lars, 1989. *Problemformuleringsprivilegiet : samhällsfilosofiska studier*. Stockholm : Norstedt.
- Held, David, 1997. *Demokratimodeller. Från klassisk demokrati till demokratisk autonomi*. Göteborg: Bokförlaget Daidalos.
- Hellspång, Lennart & Ledin, Per, 1997. *Vägar genom texten. Handbok i brukstextanalys*. Lund: Studentlitteratur.
- Hellspång, Lennart, 2001. *Metoder för brukstextanalys*. Lund: Studentlitteratur.
- Kvale, Steinar, 1997: *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.
- Lippmann, Walter, 1922. *Public opinion*. New York: Harcourt, Brace.
- Lundquist, Lennart, 1993. *Det vetenskapliga studiet av politik*. Lund: Studentlitteratur.
- McCombs, Maxwell E. & Shaw, Donald L., 1972. "The Agenda-Setting Functions of the Mass Media", *Public Opinion Quarterly*, vol 36, no. 2, pp176-187.
- McCombs, Maxwell – Shaw, Donald L. – Weaver, David, 1997. *Communication and democracy : exploring the intellectual frontiers in agenda-setting theory*. Erlbaum: Mahwah, N.J.
- Nilsson, Malin, 2001. "Politikens medialisering. Massmedier som aktör och arena för politisk kommunikation". Pp. 139-171. I Bengtsson, Hans (red), *Politisk kommunikation och demokrati* Lund: Studentlitteratur.
- Nord, Lars, 1997. *Spelet om opinionen. Möten mellan makthavare, medier och medborgare*. Lund: Studentlitteratur.
- Pettersson, Olof, 1993. *Makt. En sammanfattning av maktutredningen*. Stockholm: Publica
- Strömbäck, Jesper, 2000. *Makt och medier. Samspelet mellan medborgarna, medierna och de politiska makthavarna*. Lund: Studentlitteratur.
- Rogers, Everett M. & Dearing, James, W., 1998. "Agenda-setting research: Where has it been, where is it going? I J. Anderson (red), *Communication yearbook*, Vol. 11, pp. 555-594. London: Sage.
- Trost, Jan, 1997. *Kvalitativa intervjuer*. Lund: Studentlitteratur.

Tidningsartiklar

- Bolling, Anders, 2004. "Leijonborg får s-hjälp för bevarad kärnkraft. Benita Wikström (s) i Oxelösund "djupt oroad över Barsebäcksuppgörelsen", *Dagens Nyheter* 12. oktober.
- Brors, Henrik, 2004. "Kärnkraften ersätts med ... kärnkraft", *Dagens Nyheter* 5. oktober.
- Brøndum, Christian & Sørensen, Marie Sisse, 2004. "Barsebäck efterlader et tomrum" *Berlingske Tidende* 5. oktober.
- Dahl, Ann-Sofie, 2004. "Lukningen af Barsebäck er en miljøpolitisk katastrofe", *Berlingske Tidende* 9. oktober.
- Dahlgren, Thorild, 2004. "Avvecklingen kan inte kallas förtida", *Dagens Nyheter* 9. oktober.
- Dambo, Hans Pedersen, 2004. "Gröna dunster", *Sydsvenskan* 30. oktober.
- Eriksson, Göran, 2004. "Facken kritiska – vill se alternativen", *Dagens Nyheter* 5. oktober.
- Hansen, Heinz, 2004. "Falsk grundlag", *Jyllands-Posten* 20. oktober.
- Hedberg, Ulf, 2004. "Barsebäck början till slutet? Den svenska kärnkraftavvecklingen inleds nästa år", *Dagens Nyheter* 9. oktober.
- Hägglund, Björn – Stade, Yngve – Hannus, Mikael, 2004. "'Grannländer tvingas ansvara för Sveriges elförsörjning'. Skogsföretaget Stora Enso kräver att regeringen omprövar hela den svenska energipolitiken", *Dagens Nyheter* 4. november.
- Johansson, Lisa, 2004. "Chefen togs på sängen", *Sydsvenskan* 4. oktober.
- Karlsson, Lars-Ingmar, 2004a. "Barsebäck 2 en död fråga i dag" *Dagens Nyheter* 12. september
- Karlsson, Lars-Ingmar, 2004b. " Barsebäck sista reaktor stängs redan nästa år. S, c och v kör över industrin, *Dagens Nyheter* 5. oktober.
- Karlsson, Lars-Ingmar, 2004c. "'Hushåll och företag ska tvingas spara el'. Korkat använda el till värma, tycker Naturskyddsföreningen", *Dagens Nyheter* 29. oktober.
- Kjellander, Claes-Göran, 2004a. "Dags att lyssna på folket. CG Kjellander: Socialdemokraternas miljöpolitik är inkonsekvent", *Dagens Nyheter* 22. oktober.
- Kjellander, Claes-Göran 2004b. "Kärnenergin har inget bäst-före-datum. Även Frankrike bygger ny kärnkraft", *Dagens Nyheter* 4. november.
- Korsbech, Uffe, 2004. "En miljömässig bjørnetjeneste", *Berlingske Tidende* 8. oktober.
- Larsen, Jørgen, 2004. "Det gamle København: Sverige i panik over Barsebäck", *Berlingske Tidende* 7. oktober.
- Ledande artikel, 2004a. "Barsebäck 2 offras till ingen nytta", *Dagens Nyheter* 5. oktober.
- Ledande artikel, 2004b. "Ännu ett självmål av de borgerliga", *Dagens Nyheter* 6. oktober.

- Ledande artikel, 2004c. "Ett trauma som heter Barsebäck", *Sydsvenskan* 11. oktober.
- Ledande artikel, 2004: "Fejlplaceret nabo", *Jyllands-Posten* 6. oktober.
- Lindgren, Sven Oluf, 2004. "Den rena kärnkraften ersätts av smutsig kolkraft", *Dagens Nyheter* 27. oktober.
- Lindum, Uffe, 2004. "Ingen flytter på grund af Barsebäck", *Berlingske Tidende* 14. oktober.
- Lose, Gunnar, 2004. "Den dumme svenske beslutning", *Berlingske Tidende* 12. oktober.
- Lönnaeus, Olle, 2004. "Svenska folket vill inte stänga Barsebäck 2", *Sydsvenskan* 19. oktober.
- Magnusson, Erik, 2004. "Tre partier enas: Barsebäck stängs nästa år", *Sydsvenskan* 4. oktober.
- Pagrotsky, Leif, 2004. "Därför stängs Barsebäck", *Sydsvenskan* 23. oktober.
- Rognerud, Knut Kainz, 2004a. "Starka protester för lite el", *Dagens Nyheter* 6. oktober.
- Rognerud, Knut Kainz, 2004b. "Barsebäcksanställda får lön i tre år", *Dagens Nyheter* 7. oktober.
- Rothenborg, Ole, 2004. "Är det sant? Det är underbart", *Dagens Nyheter* 5. oktober.
- Rudén, Janne, 2004. "Regeringens energipolitik har kapsejsat", *Dagens Nyheter* 9. oktober.
- Runge, Morten & Vestergaard, Morten, 2004a. "Slut med atomkraft i Københavns baghave", *Jyllands-Posten* 5. oktober.
- Runge, Morten & Vestergaard, Morten, 2004b. "Atomkraft: Barsebäck lukker sin sidste reaktor", *Jyllands-Posten* 5. oktober.
- Runge, Morten & Vestergaard, Morten, 2004c. "A-kraft, nej tak: Slut med atomkraft i København baghave", *Jyllands-Posten* 5. oktober.
- Runge, Morten & Vestergaard, Morten, 2004d. "Strømstigning: København betaler for Barsebäck-lukning", *Jyllands-Posten* 9. oktober.
- Sandmark, Tage, 2004. "Att stänga Barsebäck ger fel effekt", *Sydsvenskan* 11. oktober.
- Scheller, Erling, 2004. "Forskruet hysteri over Barsebäck", *Berlingske Tidende* 9. oktober.
- Schück, Johan, 2004. "Stängt Barsebäck ökar elpriset", *Dagens Nyheter* 6. oktober.
- Svensson, Jan-Anders, 2004. "Därför kan Barsebäck inte stängas utan några konsekvenser", *Sydsvenskan* 30. oktober.
- Svensson, Lotta, 2004. "Flytta Barsebäck till Stockholm", *Dagens Nyheter* 9. oktober.
- Sylvan, Camilla, 2004. "Nedläggningen hotar jobben", *Sydsvenskan* 5. oktober.
- Sørensen, Marie Sisse – Brøndum, Christian – Larsen, Jesper, 2004. "Barsebäck's sidste reaktor lukker i 2005", *Berlingske Tidende* 5. oktober.
- Vestergaard, Morten & Runge, Morten, 2004a. "Hvad skal væk?: Myten hinsidan", *Jyllands-Posten* 9. oktober.

- Vestergaard, Morten & Runge, Morten, 2004b. "Græsrod: På bare fødder mod atomkraft", *Jyllands-Posten* 9. oktober.
- Vestergaard, Morten & Runge, Morten, 2004c. "Stearinlys: Øget risiko for mørklægning af København", *Jyllands-Posten* 9. oktober.
- Wahlström, Robert, 2004. "Realisterna finner man på gatan", *Sydsvenskan* 30. oktober.

Offentligt tryck

Demokratiutredningen. SOU 1999:11. Bör demokratin avnationaliseras. Stockholm; Fakta info direkt.

Internetkällor

- Jyllands-Posten. <http://www2.jp.dk/info/>, den. 15 november.
- Berlingske Tidende. <http://omberlingske.berlingske.dk/>, den. 15 november
- Dagens Nyheter. <http://www.dn.se/DNet/jsp/polopoly.jsp?d=602>, den 15 november
- Sydsvenska Dagbladet. <http://sydsvenskan.se/omsydsv/>, den 15.november